

Norge handler mest med Vest-Europa

Store deler av Norges utenrikshandel er rettet mot EU og søkerlandene: All gassen, mesteparten av råoljen og halvparten av fisken går til dette markedet. Vi henter dessuten to tredjedeler av vår import fra EU og søkerlandene. EU tar forholdsvis mer av sin import fra utviklingsland enn hva Norge gjør.

Anne B. Dahle og
Lars A. Lunde

Det er først og fremst vår handel med fisk, fiskeprodukter og landbruksvarer som blir berørt av hvilken form for markedstilknytning vi har med EU. En av de fire friheter i EUs indre marked gjelder fri bevegelse av alle varer. Siden 1. januar 1994, da EØS-avtalen trådte i kraft, gjelder spillereglene for fritt varebytte også for handelen mellom Norge og EU, men ikke for handelen med fisk og jordbruksvarer.

EU-landene har ingen tollgrenser seg imellom, men er en tollunion med felles tollsatser og handelspolitikk overfor land utenom EU. Ved et EU-medlemskap får dette betydning for vår import, fordi EUs tollsatser da vil gjelde for den tredjedelen av vår import som vi nå henter fra land utenom EU.

Norge handler mest med EU og søkerlandene

I 1993 importerte Norge alt i alt varer for 171 milliarder kroner.¹ Av dette gjaldt nesten halvparten varer fra EU. Ser vi på medlemsstatene i EU og søkerlandene Sverige, Finland og Østerrike under ett, tar vi to tredjedeler av importen vår derfra.

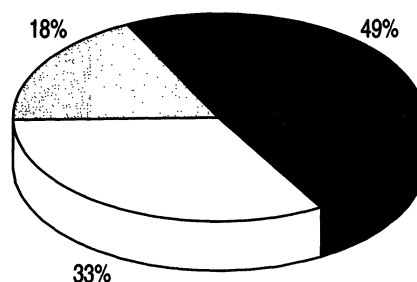
Den norske eksporten er i enda sterkere grad rettet mot EU og søkerlandene. Vi eksporterte i 1993 varer for i alt 227 milliarder kroner. Av dette gikk to tredjedeler til EU og nesten fire femtedeler til EU og søkerlandene til sammen.

Norge er det sjette største samhandelslandet for EU, både som vareleverandør og som avtakerland (OECD 1994).² Dette innebar i 1993 en eksport til EU på om lag 35 000 kroner for hver nordmann. Av dette beløpet gjaldt 19 500 kroner olje og gass, mens 15 500 kroner gjaldt tradisjonelle varer³ medregnet skip og oljeplattformer.

Samhandelen vår er liten med europeiske land utenom EU og søkerlandene. Regnet i verdi solgte vi 3 prosent av vår eksport og kjøpte 5 prosent av vår import fra europeiske land utenom EU og søkerlandene i 1993. Blant disse landene var det Polen som kjøpte mest fra oss, mens vi importerte mest fra Russland og vår EFTA-partner Sveits.

EU-landene kjøper mesteparten av vår eksport av brenselstoffer, matvarer, råvarer og halvfabrikata (be-

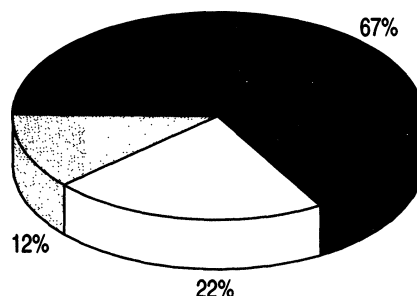
Figur 1: Andel av total norsk import fra EU, søkerlandene og andre

■ EU-land □ Søkerland til EU
□ Øvrige land

Kilde: Utenrikshandelsstatistikk

Figur 2: Andel av total norsk eksport til EU, søkerlandene og andre

■ EU-land □ Søkerland til EU
□ Øvrige land

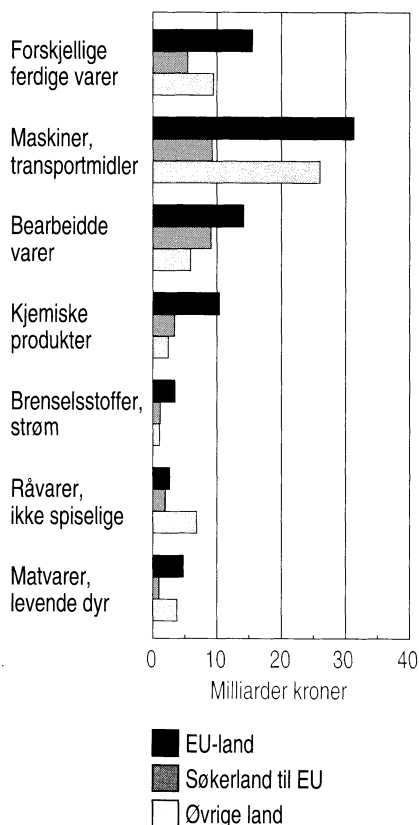
Kilde: Utenrikshandelsstatistikk

arbeidde varer). Til søkerlandene Sverige, Finland og Østerrike selger vi forholdsvis mer av bearbeidde varer og ferdigvarer, og har mindre handel med råvarer.

EU leverer om lag halvparten av Norges import av matvarer, bearbeidde varer, forskjellige ferdige varer, maskiner og transportmidler, og størsteparten av importen av kjemiske produkter og brenselstoffer med andeler på henholdsvis 85 og 61 prosent.

Fra søkerlandene henter vi i alt 18 prosent av vareimporten, men hele 31 prosent av importen av bearbeidde varer.

Figur 3: Import fra EU, søkerlandene og andre. Hovedgrupper av varer. 1993. Millioner kroner

Kilde: Utenrikshandelstatistikk

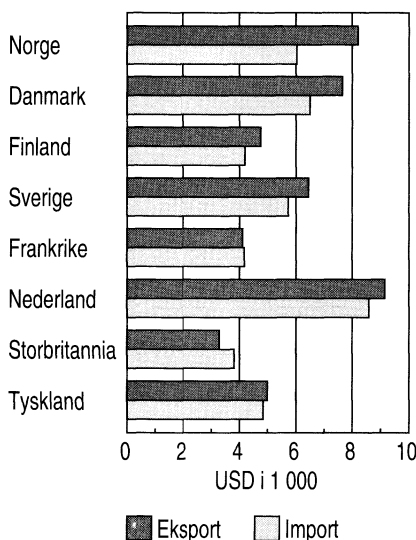
Norge - en åpen økonomi

Det er vanlig å se på eksport som andel av bruttonasjonalproduktet (BNP) når vi vil se på hvor åpent et land er i økonomisk forstand - jo høyere andel, jo mer åpen. Innførsel og utførsel pr. innbygger er også et mål for hvor åpen en økonomi er. Sammenlikningen i figur 4 gjelder Norge, søkerlandene Sverige og Finland og EU-landene Nederland, Frankrike, Tyskland, Storbritannia og Danmark. Av disse landene er det Nederland som har størst utenrikshandel pr. innbygger, både i eksport og import, tett fulgt av Norge og Danmark i eksport og med litt større avstand i importen.

1972-1994: Samhandelen med EU- og søkerlandene dominerer

I 1972 foregikk en fjerdedel av vår handel med landene i det daværende europeiske fellesskapet (EF). Da Danmark, Storbritannia og Irland gikk inn i EF i 1973, ble vår

Figur 4: Eksport og import pr. innbygger. Norge, Sverige, Finland og utvalgte EU-land. 1992¹. USD 1 000

¹ Tallene for Tyskland gjelder 1991

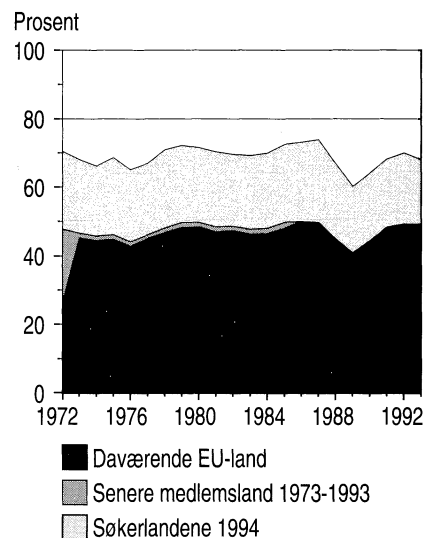
Kilde: Statistisk årbok 1994

handel med fellesskapet utvidet til nesten det dobbelte av hva den var før. Samtidig inngikk Norge avtale med EF om avvikling av toll for industrivarer, unntatt fiskeprodukter og matvarer. Frihandelsavtalen av 1973 innebar også at det ikke lenger var mengdebegrensninger i handelen med industrivarer. Det ble dessuten opprettet en protokoll om handel med visse landbruksprodukter.

Da olje- og gasseksporten kom i gang for alvor fra 1977 og utover, økte vår eksport til Vest-Europa, slik at mellom 60 og 70 prosent (utenom skip og oljeplattformer) gikk til de nåværende EU-landene. Hittil i 90-årene har disse landenes andel av vår eksport ligget mellom 65 og 70 prosent.

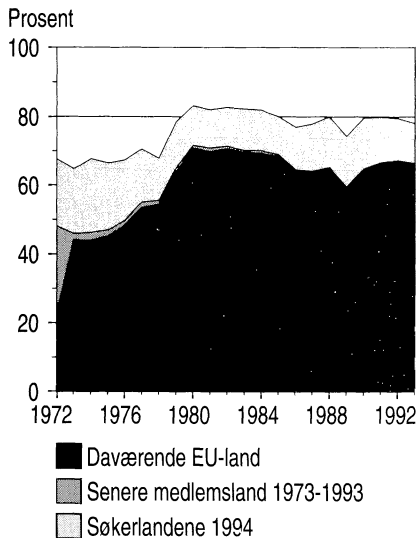
I hele perioden 1972-1993 har Norge hentet mellom 60 og 75 prosent av sin import (utenom skip og oljeplattformer) fra de nåværende EU-landene og søkerlandene.

Figur 5: EU- og søkerlandenes andel av norsk import 1972-1993. Varer utenom skip og oljeplattformer

Kilde: Utenrikshandelstatistikk

Figur 6: EU- og søkerlandenes andel av norsk eksport 1972-1993. Varer utenom skip og oljeplattformformer

Kilde: Utenrikshandelsstatistikk

Norge som energileverandør

Petroleumseksporten utgjør nokså nøyaktig halvparten av vår eksport målt i verdi (51 prosent i 1993). Petroleumseksporten omfatter råolje, mineraloljeprodukter og gass. EU er Norges viktigste marked for råolje og naturgass. Eksporten til EU utgjør 80 prosent av eksportinntekten for olje og gass.

I 1992 leverte Norge råolje og mineraloljeprodukter som utgjorde 11,5 prosent av verdien av EUs import av disse varene. Dette var nesten en fordobling fra 1987 hvor EU hentet 6,3 prosent hos oss (OECD 1992). Som leverandør av gass står Norge for om lag en femtedel av EUs import. Denne andelen vil øke betraktelig utover i 90-årene, først og fremst på grunn av at gasseksporten kommer til å bli mer enn fordoblet i forhold til nå.

Norge, Sverige og Finland: Ny tollgrense mellom naboer?

Dersom Sverige og Finland går inn i EU, mens Norge velger å stå utenfor vil det innebære endringer i handelsforholdet mellom Norge og de to nabolandene. Dette innebærer i så fall at norske produkter fra primærnæringer, som fisk og fiskeprodukter til Sverige og Finland, vil være belagt med toll, mens de to landene samtidig får tilgang til tollfrie produkter i EU-markedet.

Til sammen kjøper Sverige og Finland om lag 5 prosent av vår eksport av fisk og fiskeprodukter. I dag kan norsk røkelaks importeres tollfritt til Sverige, mens den til EU blir ilagt en toll på 13 prosent. Skulle Sverige bli medlem av EU, men ikke Norge, ville den svenske importøren måtte betale EUs tollsats på norsk røkelaks.

Mens EU mottar to tredjedeler av vår eksport, går litt over halvdelen av den svenske eksporten og litt under halvdelen av den finske til EU-området. Mens vi i stor grad eksporterer varer fra petroleumssektoren (olje, gass og mineraloljeprodukter), råvarer og halvfabrikata, har svenskene og finnene verkstedprodukter som hovedpillarer i sin eksport. Vår eksportprofil har ført med seg at vi har hatt en lavere gjennomsnittlig prisutvikling for eksporten enn hva Sverige og Finland har hatt. Omveltningene i det tidligere Sovjetunionen har medført at den finske utenrikshandelen har vært lav de seneste årene.

De tre landene er konkurrenter i eksporten av tømmer og trevirke, samt papir og papp. Dette er varer som hører inn under EØS-avtalen. Det betyr at Norge allerede har tilgang til EU-markedet. 73 prosent av vår eksport av tømmer og trelast går til EU-land, mens 69 pro-

sent av vår eksport av papir og papp går dit. Dette utgjør nærmere 70 prosent av produksjonen vår av slike produkter. Likevel kan en situasjon med Norge utenfor innebære en endring av den strategiske posisjonen for norske skogbruksprodukter, fordi Sverige og Finland til sammen dekker en fjerdedel av EUs import av tømmer og trelast, papir og papp, mens Norge dekker om lag 2 prosent (OECD 1992).

Norge som leverandør av fisk og fiskeprodukter

Vi eksporterte i fjor litt over 1 million tonn fisk og fiskeprodukter. Mesteparten av produksjonen i fiskerisektoren går til eksport (ca. 90 prosent). Fisk og fiskeprodukter utgjorde i 1993 hele 14 prosent av verdien av den tradisjonelle vareeksporten.

I 1993 gikk nærmere tre fjerdedeler av den norske eksporten av fisk og fiskevarer til EU og de tre andre søkerlandene, regnet i verdi, 63 prosent til EU og 8 prosent til søkerlandene. Året før utgjorde EUs import av norsk fisk og fiskeprodukter 11 prosent av deres totale fiskeimport. EU avtok nærmere 80 prosent av eksportmengden av fersk og fryst oppdrettslaks i fjor.

En fiskeimportør i EU må betale toll når han importerer norsk fisk, siden EØS-avtalen ikke innebærer generelt tollfritak for fisk og fiskeprodukter. Tollsatsene varierer fra fiskeslag til fiskeslag. Satsene er høyere jo mer bearbeidd varen er. Når EU-importøren kjøper fersk norsk oppdrettslaks, må han betale 2 prosent toll. Dersom han importerer røkelaks, må han betale hele 13 prosent toll, mens fisken han kjøper fra andre EU-land er tollfri. Tollsatsene er blant rammebetingelsene som påvirker omfanget og

sammensetningen av den norske fiskeeksporten til EU-markedet.

Import av fisk til Norge - tollfri utenfor EU

Mens EU har toll på import av fisk både fra tredjeland (dvs. land som Russland, Canada, USA mfl.) og fra EFTA-land har Norge i dag tilnærmet fri import av fisk og fiskevarer. Ved et medlemskap vil dette få betydning for Norge, fordi vi importerer fisk først og fremst fra Russland.

Mens vi i fjor eksporterte i underkant av 25 000 tonn torsk, importerte vi nesten 80 000 tonn torsk fra Russland, for 683 millioner kroner. EU-reglene innebærer at ved et EU-medlemskap kommer Norges import av torsk fra Russland inn under EUs tolltariff. EUs tollsatser på torsk fra tredjeland er på 12-15 prosent. De viktigste fiskeleverandørene våre ellers er Danmark, Sverige, Island, USA og Canada. Norske importører vil måtte betale toll etter EUs satser også for fisken fra Amerika, dersom vi går inn i EU.

Store forskjeller mellom Norge og EU i handelen med landbruksprodukter

Norge importerte i 1993 1,1 millioner tonn landbruksprodukter⁴. Halvparten av dette kom fra EU-land. Samtidig eksporterte vi 0,1 millioner tonn. Det vil si at vi hadde en nettoimport på 1 million tonn og at vi er avhengig av import av matvarer, både til forbruk og som råstoff til næringsmiddelindustrien. Det er lite som er tillatt importert av kjøtt og kjøttprodukter til Norge. Av landbruksprodukter er det korn og kornvarer, frukt og grønnsaker vi importerer størst mengder av.

I fjor importerte vi 1,7 kilo kjøtt og kjøttvarer pr. nordmann, av dette

kom 0,8 kilo fra EU og resten fra andre land. Den gjennomsnittlige importprisen⁵ var henholdsvis 22 og 20 kroner pr. kilo. Til sammenlikning importerer enkelte av EU-landene, som f.eks. Frankrike og Tyskland, om lag 20 kilo kjøtt i året for hver innbygger (SSB 1994a).

For hver nordmann hadde vi i fjor en nettoimport på 82 kilo frukt og grønnsaker, av dette kom halvparten fra EU-området. Resten av grønnsakene og frukten hentet vi fra nærmere 100 land, med Costa Rica, Panama og USA som våre største leverandører. Vi importerte i fjor over 11 kilo bananer pr. nordmann fra Costa Rica og Panama til sammen. Denne importen var tollfri, mens EU har en importtoll på bananer som svarer til om lag 8 kroner pr. kilo, for import som ikke kommer inn under særskilte kvoter og tollreduksjoner.

Blant våre større handelspartnere var det bare Sverige som vi eksporterte mer grønnsaker og frukt til, enn vi importerte. Svenskene kjøpte først og fremst norsk kål og jordbær. Ved svensk medlemskap i EU, men med Norge utenfor, ville den svenske grønnsakimportøren måtte betale 15 prosent toll på den norske hodekålen.

Økte handelshindre for tekstilvarer?

Det er blitt hevdet at ved et EU-medlemskap vil Norge måtte bygge opp nye handelshindre på klær og andre tekstilvarer, etter at vi de siste årene har redusert dem. Ved sammenlikninger mellom Norge og EU, finner man at Norges gjennomsnittlige importtoll på tekstiler er høyere enn EUs (19 mot 13 prosent).⁶ EU har derfor ikke større handelshindringer enn Norge hvis man ser på toll alene. Snarere vil et eventuelt norsk EU-medlemskap

kunne føre til lavere priser på tekstiler fra de land som nå blir møtt av norsk toll ved eksport av disse varene til Norge.

I tillegg til toll kommer imidlertid omfattende kvotebegrensninger. Disse er mer omfattende for eksport til EU enn til Norge, men de varierer sterkt. For store eksportører som Kina, omfatter EUs begrensninger en lang rekke varer, mens mindre betydningsfulle eksportører er underlagt færre begrensninger. I 1993 kom 13 prosent av den norske tekstilimporten fra Kina, en økning fra 9 prosent i 1992. Denne andelen kan bli lavere ved et norsk EU-medlemskap. EUs kvoter vil bli utvidet ved opptak av nye medlemsland for å ta hensyn til deres import. Denne utvidelsen vil imidlertid komme i form av økte felleskvoter og ikke som nasjonale kvoter for de nye medlemslandene.

Motstridende effekter med lavere toll, men mer kvantumsbegrensninger i EU enn for Norge gjør at det er vanskelig å konkludere med hvem som er mest restriktiv, og hva som vil bli nettoeffekten på importen av tekstiler til Norge fra land utenfor EU. Dette vil også bli påvirket av GATT-avtalen, hvor den type kvotebegrensninger som EU har skal avvikes innen ti år.

Forbruksvarene utgjør bare en femtedel av importen

Grønnsaker og frukt, husholdningsmaskiner, møbler, klær og skotøy er blant forbruksvarene vi importerer. Forbruksvarene utgjør om lag en femtedel av vår import av varer, og beløp seg til 24 milliarder kroner i perioden januar-juli i år.⁷

Importen av innsatsvarer er dobbelt så høy som importen av forbruksvarer. Innsatsvarene er varer

som råstoff og halvfabrikata til industrien og reservedeler til maskiner og transportmidler. Utenom forbruksvarene og innsatsvarene importerer vi kapitalutstyr i form av maskiner og transportmidler, og vi importerer personbiler og byggevarer.

Import av innsatsvarer under EU-medlemskap

Norge hentet i de første syv månedene i år om lag halvparten av innsatsvarene, målt i verdi, fra de nåværende EU-land og nærmere 70 prosent fra EU og søkerlandene til sammen. Denne importen blir ikke berørt av hvorvidt Norge slutter seg til EU eller ei. Men de resterende 30 prosent kjøper vi fra andre land. Og dette er import som blir

berørt av et eventuelt EU-medlemskap. Vi har allerede vært inne på importen av torsk fra Russland. Russertorsken er et eksempel på en innsatsvare hvor vi får høyere importtoll ved norsk medlemskap. Et annet eksempel er råstoff til aluminiumsindustrien. EU legger i utgangspunktet 5,5 prosent toll på importen av denne varen, mens vi importerer dette for oss viktige råstoffet helt tollfritt. Men når det kommer fra landene som dekker mesteparten av vårt behov, legger heller ikke EU toll på denne varen, fordi den kommer fra utviklingsland som gis gunstigere vilkår i handelen.

Som følge av GATT-avtalen⁸ vil Norges gjennomsnittlige tollsats

for industrivarer⁹ komme ned i 2 prosent, mot 3,6 prosent for EU (St.meld. 40). Da er det tatt hensyn til de forskjellige varenes andel av handelen i alt. For enkelte innsatsvarer vil en tilslutning til tollunionen føre til lavere toll. Det gjelder varer hvor EU har avtaler om tollfrihet for visse varer med sentral- og østeuropeiske land, med middelhavsland, og med de mange utviklingslandene som deltar i Lomé-konvensjonen (se ramme, ACP-land). Et norsk EU-medlemskap vil kunne føre til at vår etterpørsel etter slike varer i høyere grad vil rette seg mot disse landene enn hva tilfellet er i dag.

Økt samhandel med EU, Sverige og Finland i år

EØS-avtalen trådte i kraft 1. januar 1994, mellom EU og EFTA-landene, unntatt Sveits. EØS-samarbeidet gjør at bedriftene i EØS-landene nå står overfor like spilleregler når det gjelder gjensidig handel med industrivarer, det vil si alle varer bortsett fra varer fra landbruk, fiskeri og fiskeoppdrett. Forskjellen mellom den tidligere frihandelsavtalen og EØS-avtalen er blant annet at partene er blitt enige om å utarbeide felles regelverk for produktstandarder og typegodkjenning av varer.

Handelstallene hittil i år (januar-juli) viser at vi har økt samhandelen med EU og søkerlandene betydelig mer enn med andre land når det gjelder tradisjonelle varer. Det er usikkert i hvilken grad EØS-avtalen har bidratt til dette. Vi importerer imidlertid mer både fra EU, Sverige og Finland, mens vi har høyere eksportvekst til EU enn til andre land. Vår eksport til EFTA har hatt en langt svakere utvikling, først og fremst fordi vi har solgt forholdsvis mindre til Sverige og Finland (SSB 1994b).

Tabell 1: Import fra utviklingslandene til Norge og EU

	Import fra ACP-landene, i prosent		Import fra alle utviklingsland, i prosent	
	Til Norge	Til EU	Til Norge	Til EU
Alle varer	1	3	9	34
Prosentvis fordelt på:				
Landbruksprodukter	4	35	13	15
Mineralske produkter	4	31	4	21
Kjemiske produkter	62	3	13	4
Lærvarer, sko	0	1	7	5
Papir, trevarer, møbler	1	7	5	4
Tekstiler	0	7	23	17
Maskiner, kjøretøy	1	4	19	19
Øvrige industrivarer	28	12	17	14
Alle industrivarer	92	34	83	64

Kilder: Utenrikshandelstatistikk og Eurostat

EU's tollkvoter og tollfritak gjelder alle

Både Norge og EU har ordninger som gjør det mulig for en importør å få redusert toll for en vare i en bestemt periode, og hvor det står importøren fritt å importere så store kvanta han måtte ønske. En annen type ordning er tollkvoter. Tollkvotene går ut på at importøren får fritak eller nedsatt toll for bestemte kvanta eller import inntil en bestemt verdi. Både Norge og EU har slike ordninger.

I Norge blir søknadene om tollreduksjoner og toll(frie)-kvoter avgjort av våre nasjonale myndigheter. I EU blir søknader fra næringslivet fremmet av medlemsstatene og behandlet i en felles EU-instans. Når både Norge og EU har slike ordninger, er det for å gjøre bedriftene konkurransedyktige og for å senke prisene for forbrukerne.

Innen EU gjelder innvilgede tollfritak for importører i alle medlemslandene. Det er en vesentlig forut-

setning for å få innvilget import uten toll, at det ikke må være produksjon i EU av produktet som det blir søkt dispensasjon for. En annen forutsetning er at varen heller ikke må være omfattet av for eksempel EUs GSP-system (se ramme). Det vil si at dersom en vare også utføres fra utviklingsland, vil det ikke være mulig å få tolldispen- sasjon for å innføre varen fra et land som ikke er omfattet av EUs preferanseordninger. EU gir bare fritak for toll for råvarer eller halvfabrikata til videre bearbeiding, ikke for ferdigvarer.

Norge og EUs handel med utviklingslandene

I EU-debatten har også omfanget av Norges og EUs handel med u-landene vært diskutert. For å belyse dette området, har vi sammenliknet EUs import fra utviklingslandene i 1993 med Norges import fra utviklingslandene for samme år. Vi har også sammenliknet importen fra de såkalte ACP-landene (se ramme), som omfatter stort sett de fattigste u-landene. Resultatene fra sammenlikningene er vist i tabell 1.¹⁰

I tabellen er internhandelen mellom EU-land ikke regnet med, i det EU er betraktet som en blokk, med felles handelspolitikk overfor tredjeland. Med en slik sammenlikning stod utviklingslandene i 1993 for 34 prosent av EUs import, mot en andel på 9 prosent for Norge. De oljeeksporterende OPEC-landene er med blant u-landene. Holder man disse utenfor sammenlikningen, vil vi finne at øvrige u-land stod for 27 prosent av EUs import. For Norge, som bare har liten import fra OPEC-landene, blir tilsvarende andel fortsatt 9 prosent.

Når det gjelder innførsel pr. innbygger fra u-landene, importerte

EU omtrent det samme som Norge, med en vareimport på 3 500 kroner pr. EU-innbygger, mot 3 400 kroner pr. nordmann.

De viktigste u-landene både når det gjelder import til EU og til Norge er landene i Øst-Asia, med Kina som det største. Konsentrasjonen om Øst-Asia er størst for Norges import. Kina stod for hele 21 prosent av vår import fra u-landene i 1993, og de fire største u-landene Norge importerte varer fra ligger alle i Øst-Asia. Taiwan lå på annen plass, fulgt av Hong Kong og Sør-Korea. Disse fire stod for nesten halvparten av Norges import fra u-landene i 1993. Kina er også størst når det gjelder import til EU, men det utgjorde ikke mer enn 12 prosent av

Definisjoner

ACP-land (ACP = Africa, Caribbean, Pacific).

Land som er omfattet av EUs Lomé-konvensjon. Lomé-konvensjonen er EUs mest omfattende handelsavtale med utviklingsland. Den omfatter 70 land i Afrika sør for Sahara, Det karibiske hav og Stillehavet. Lomé-konvensjonen innebærer tollfri adgang til EU uten kvotebegrensninger for alle varer, med unntak av enkelte landbruksvarer.

GSP-land (GSP = Generalized System of Preferences).

For Norge er dette u-land som vi har inngått spesielt gunstige handelsavtaler med. Dette innebærer at tollbelagte varer med godkjent opprinnelsesbevis i disse u-landene kan importeres tollfritt til Norge. Også EU har sin GSP-ordning, men den er mindre omfattende.

EUs samlede import fra u-landene. Kina, Taiwan, Hong Kong og Sør-Korea står for en fjerdedel av EUs import fra u-landene. Vår importandel fra disse landene var altså nesten dobbelt så stor som EUs.

Norge importerer forholdsvis mer industrivarer, og mindre landbruksvarer og mineralske produkter (for det meste råolje) enn EU. En viktig eksportvare for u-landene er tekstiler. Ved sammenlikningen ovenfor fant vi at Norges gjennomsnittlige toll på tekstiler er høyere enn EUs, mens EU hadde flere kvantumsbegrensninger. Norge importerte i 1993 mer tekstiler pr. innbygger enn EU, med 780 mot 620 kroner. Hvorvidt u-landene vil tjene eller tape som følge av et norsk medlemskap vil variere. Land som i dag har spesialavtaler med Norge, eller land som vil bli rammet av nye kvoter på sin eksport til Norge, vil tape på det, samtidig som u-landene vil tjene på reduserte tollsatser.

Import fra de fattigste u-landene

De landene som er omfattet av EUs Lomé-avtale, de såkalte ACP-landene (se ramme), stod for 3 prosent av EUs totale import i 1993, mot bare 1 prosent av Norges import. Pr. innbygger importerte imidlertid Norge mer fra disse landene enn EU gjorde (530 kroner pr. nordmann, 310 kroner pr. EU-innbygger). Norges import er imidlertid først og fremst konsentrert rundt enkelte råvarer fra tre enkeltland. Nikkelmatte fra Botswana og aluminiumoksid fra Jamaica og Surinam stod for mer enn 82 prosent av importen fra ACP-landene til Norge. Disse varene nyttes som råvarer i vår metallurgiske industri. Denne sammensetningen av vareimporten er vesentlig forskjellig fra EUs import fra disse lan-

dene. EUs import er langt mer fordelt på flere land og varegrupper, med landbruksprodukter og mineraler som de viktigste varegruppene.

1. Alle tall i artikkelen gjelder utenrikshandel med varer. Her, og hvor ikke annet er nevnt, gjelder tallene året 1993 (SSB 1994c). Utenrikshandel med tjenester inngår i utenriksregnskapet, men foreligger ikke landfordelt.

2. Gjelder 1992. Importen fra andre EU-land inngår ikke i importen til EU.

3. Tradisjonelle varer: Ved import, alle varer utenom skip og oljeplattformer. Ved eksport, varer utenom skip og oljeplattformer, råolje og naturgass.

4. Landbruksprodukter omfatter her SITC varegruppe 0, bortsett fra undergruppene 00 levende dyr, 03 fisk og fiskevarer og 08 dyrefor. (SITC: Internasjonal standard for varegruppering i statistikken.)

5. Importpris er innkjøpspris fra utlandet inkludert forsendelseskostnad og andre kostnader fram til norsk havn eller grensestasjon. Importprisen omfatter ikke toll eller norske avgifter.

6. Gjennomsnittlige tollsatser er funnet ved å veie tollsatsene på enkeltvarer med Norges import i 1993 som vekt.

7. Forbruksvarer er her: Matvarer og drikkevarer for endelig konsum, transportmidler til husholdningsbruk og varige, mindre varige og ikke-varige konsumvarer. Personbiler regnes ikke blant forbruksvarene.

8. GATT: General Agreement of Tariff and Trade, avtalen fra Uruguay-runden 15. april 1994. Både Norge og EU har undertegnet avtalen. En bestemmelse i avtalen sier at utvidelse av en tollunion ikke skal føre til økte handelshindringer for land utenom unionen. Det innebærer at land utenom unionen som blir møtt med høyere toll for sin eksport til et samhandelsland som har sluttet seg til unionen, kan kreve kompensasjon for dette.

9. Industrivarer: Alle varer utenom varer fra primærnæringene jordbruk og fiskeri. Varer fra skogbruk regnes blant industrivarer.

10. Importen fra andre EU-land inngår heller ikke her i totalimporten for EU.

Litteratur

OECD (1994): *Monthly Statistics of foreign Trade* June 1994. OECD Statistics Directorate.

OECD (1992): *Foreign Trade by Commodities 1992* Volume 5. OECD Statistics Directorate.

Statistisk sentralbyrå (1994a): *Statistisk årbok 1994*.

Statistisk sentralbyrå (1994b): *Månedstatistikk over utenrikshandelen* 7/94.

Statistisk sentralbyrå (1994c): *Utenrikshandel 1993* (NOS C163).

Utenriksdepartementet (1994): *Stortingsmelding nr. 40* (1993-94). Om medlemskap i Den europeiske union.

Anne Berit Dahle er førstekonsulent i Statistisk sentralbyrå, Seksjon for industri og utenrikshandel.

Lars Andreas Lunde er konsulent i Statistisk sentralbyrå, Seksjon for industri og utenrikshandel.